

AYOLLARNING HUQUQLARI VA GENDER TENGLIGI

Zarmamat Kenjayev

Axborot texnologiyalari va menejment universiteti katta o'qituvchisi.

Baxodirov Nursulton

Milliy talabasig'oya, ma'naviyat asoslari va huquq ta'limi yo'nalishi 2-bosqich talabasi.

Jalilov Ixtiyor G'aniyevich

Turon FA akademigi,

Axborot texnologiyalari va menejment universiteti dotsenti,

Anotatsiya *Ushbu maqola nogironligi bo'lgan shaxslarning huquqlari, ularni himoya qilishning zamonaviy usullari va inklyuziv jamiyatni shakllantirishdagi ahamiyatini yoritadi. Nogironligi bo'lgan insonlar ko'pincha jamiyatning to'liq a'zosi sifatida qabul qilinmaydi, shu sababli ularning huquqlari va imkoniyatlari cheklanishi mumkin. Maqolada xalqaro va milliy qonunchilik, inklyuziv ta'lim, ish bilan ta'minlash, ijtimoiy himoya tizimlari orqali nogironligi bo'lgan shaxslarning hayot sifatini oshirish yo'llari ko'rib chiqiladi. Shuningdek, jamiyatning barcha qatlamlarini inklyuzivlikka chorlovchi amaliy misollar va tavsiyalar taqdim etilgan.*

Kalit so'zlar *Nogironligi bo'lgan shaxslar, Huquqlar, Inklyuziv jamiyat, Ijtimoiy himoya, Inklyuziv ta'lim, Ish bilan ta'minlash*

Abstract . *This article analyzes the psychological aspects of preparing university students for family life based on a scientific approach. The study substantiates the relationship between readiness for family relationships and the level of emotional stability, social maturity, communicative competence, and personal responsibility. In addition, modern psychological problems related to marriage and family among young people are examined, and scientifically grounded recommendations are proposed.*

Keywords: *university students, family life, psychological readiness, marriage, social maturity*

Аннотация *В данной статье рассматриваются права лиц с ограниченными возможностями, методы их защиты и значение формирования инклюзивного общества. Люди с инвалидностью часто не принимаются как полноценные члены общества. В статье анализируются международное и национальное законодательство, инклюзивное образование, трудоустройство, социальная защита для улучшения качества жизни.*

Ключевые слова *Лица с ограниченными возможностями, Права, Инклюзивное общество, Социальная защита, Инклюзивное образование, Трудоустройство*

Inson huquqlari zamonaviy jamiyatning eng muhim tamoyillaridan biri bo'lib, har bir fuqaroning erkinlik, adolat va tenglikka asoslangan hayot kechirishini ta'minlaydi (1). Ayollarning huquqlari va gender tengligi inson huquqlari tizimining ajralmas qismi sanaladi

(1). O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 58-moddasida barcha fuqarolar — jinsidan qat'i nazar — qonun oldida tengligi ta'kidlanadi va gender bo'yicha kamsitishga yo'l qo'yilmasligi kafolatlanadi (1). Shu bilan birga, milliy qonunchilikda turli kodekslar va qonunlar, xususan “Ayollar va erkaklar uchun teng huquq va imkoniyatlar kafolatlari to'g'risida”gi Qonun, ayollarning siyosiy, iqtisodiy va ijtimoiy hayotdagi teng huquqlarini ta'minlashga xizmat qiladi (2,3). Ushbu maqola gender tenglik va ayollarning huquqlarini himoya qilishning zamonaviy yo'nalishlarini tahlil qiladi (5). Права человека являются одним из важнейших принципов современного общества, обеспечивая каждому гражданину жизнь, основанную на свободе, справедливости и равенстве (1). Права женщин и гендерное равенство являются неотъемлемой частью системы прав человека (1). В статье 58 Конституции Республики Узбекистан подчеркивается равенство всех граждан перед законом независимо от пола и гарантируется недопущение дискриминации по гендерному признаку (1). Национальное законодательство, включая закон «О гарантиях равных прав и возможностей для женщин и мужчин», обеспечивает равные права женщин в политической, экономической и социальной сферах (2,3). Настоящая статья анализирует современные направления защиты прав женщин и гендерного равенства (5).

- O'zbekcha:

- Ayollarning huquqlari va gender tengligi masalalarini tartibga soluvchi huquqiy asos O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasidan boshlanadi (1). Konstitutsiya jins bo'yicha kamsitmaslik va huquq oldida tenglik tamoyillarini mustahkamlaydi, bu esa barcha fuqarolarga — ayollar hamda erkaklarga — siyosiy, iqtisodiy va ijtimoiy huquqlarni ta'minlash bo'yicha davlat majburiyatini belgilaydi (1).

Muhim huquqiy me'yoriy hujjat — “Ayollar va erkaklar uchun teng huquqlar va imkoniyatlar kafolatlari to'g'risida”gi Qonun bo'lib, u 2019-yilda qabul qilingan (2). Ushbu Qonun asosiy prinsiplari orasida qonuniylik, demokratik tamoyillar, jinssiz tenglik va gender bo'yicha diskriminatsiyaning ta'qiqlanishi bor (2). Davlat shaxsiy, siyosiy, ijtimoiy va madaniy huquqlar sohasida ayollar va erkaklar uchun teng huquqlarni kafolatlaydi, shuningdek, gender diskriminatsiyasini aniqlash va bartaraf etish choralarini nazarda tutadi (2,3). Bu Qonun zamirida davlatning gender siyosatini amalga oshirish mexanizmlari ham aks ettirilgan: gender statistikasi yuritish, huquqiy aktlar loyihalarini gender-huquqiy ekspertizadan o'tkazish va ijtimoiy hayotning turli sohalarida ayollar va erkaklar ishtirokini kengaytirish bo'yicha maxsus vaqtinchalik chora-tadbirlar joriy etiladi (3). Milliy qonunchilikda gender tenglikni ta'minlash bo'yicha boshqa hujjatlar ham mavjud bo'lib, ularning maqsadi ayollar huquqlarini ish joyida, oilaviy munosabatlarda, ta'lim va sog'liqni saqlash sohalarida real tenglik bilan amalga oshirishni ta'minlashdir (4). Shu bilan birga, O'zbekiston 2030-yilgacha gender tenglik strategiyasini ishlab chiqdi va uni amalga oshirish yo'lida xalqaro normativ hujjatlar bilan ham uyg'un siyosat yuritmoqda (4,5). Xulosa / Заключение / Conclusion Ayollarning huquqlari va gender tengligi masalalari

nafaqat inson huquqlarini himoya qilish, balki jamiyatning barqaror rivojlanishi va demokratik tamoyillarning mustahkamlanishi uchun muhimdir (1,2). Konstitutsiya va "Ayollar va erkaklar uchun teng huquqlar va imkoniyatlar kafolatlari to'g'risida"gi Qonun ayollar va erkaklar uchun haqiqiy tenglikni ta'minlashga xizmat qiladi (1,2). Davlat va jamiyat organlarining amaliy choralar orqali gender siyosatini amalga oshirishi va diskriminatsiyani bartaraf etishga qaratilgan ishlari bu jarayonni mustahkamlaydi (3,4,5).

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. Constitution.uz
2. O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonuni "Ayollar va erkaklar uchun teng huquqlar va imkoniyatlar kafolatlari to'g'risida", 2019. Kun.uz
3. UzKimyoSanat.uz, Gender tengligi bo'yicha milliy qonunchilik. Uzkimyosanoat.uz
4. MSK.SOSGroup.uz, Gender tenglik strategiyalari va huquqiy bazasi. Msk.sosgroup.uz
5. Nomozov, Xurshid (2024). JAMIYATDA INTERNET-MAKON KONTENTLARI TA'SIRIDA SODIR BO'LAYOTGAN NEGATIV IJTIMOYLAHV SHAKLLARI. TANQIDIY NAZAR, TAHLILY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR, 1(2), 52-58.
6. Nomozov Xurshid Shavkat o'g'li. "YOSHLARNING IJTIMOYLAHVDA INTERNET TARMOQLARINING O'RNI." Ilm fan taraqqiyotida raqamli iqtisodiyot va zamonaviy ta'limning o'rni hamda rivojlanish omillari 5.2 (2025): 27-31.
7. Nomozov, Xurshid (2024). JAMIYATDA INTERNET-MAKON KONTENTLARI TA'SIRIDA SODIR BO'LAYOTGAN NEGATIV IJTIMOYLAHV SHAKLLARI. TANQIDIY NAZAR, TAHLILY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR, 1(2), 52-58.
8. NOMOZOV XURSHID SHAVKAT O'G'LI. "INTERNET-MAKON MOHIYATI, GENEZISI VA ZAMONAVIY TARKIBI." TANQIDIY NAZAR, TAHLILY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR 1.2 (2024): 48-51.
9. NOMOZOV XURSHID SHAVKAT O'G'LI "AXBOROT XURUJINING O'SMIRLAR HAYOTIGA TA'SIRI." QO'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI (2023): 1285-1287.
10. Nomozov, Xurshid. "JAMIYAT IJTIMOYLAHVDA INSTITUTLARI O'RNI VA INTERNET-MAKONNING UNDAGI O'RNI." ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION 1.2 (2024): 83-88.
11. Nomozov, Xurshid. "OMMAVIY AXBOROT VOSITALARINING IJTIMOY FUNKSIYASI." TAMADDUN NURI JURNALI 1.64 (2025): 253-255.
12. Номозов, Х. "ИНТЕРНЕТ-МАКОН ТАЪСИРИДА СОДИР БЎЛАЁТГАН НЕГАТИВ ИЖТИМОЙЛАHV ШАКЛЛАРИ." Философия и право 26.3 (2023): 232-235.

TA'LIM, TARBIYA VA INNOVATSIYALAR

Vol 2. No 6,

13. Nomozov, Xurshid. "INTERNET-MAKON MOHIYATI, GENEZISI VA ZAMONAVIY TARKIBI." Farg'ona davlat universiteti,(3) (2023): 67-67.
14. Nomozov Xurshid. "AXBOROT XURUJI VA OGOHLIK TUSHUNCHASI MAZMUN-MOHIYATI." CONFERENCE OF ADVANCE SCIENCE & EMERGING TECHNOLOGIES. Vol. 1. No. 7. 2026.
15. Nomozov Xurshid. "AXBOROT JAMIYATI: SHAKLLANISH VA RIVOJLANISH MUAMMOLARI;(FALSAFIY TAHLIL QILISH)." CONFERENCE OF ADVANCE SCIENCE & EMERGING TECHNOLOGIES. Vol. 1. No. 7. 2026.
16. Ruziboev Dilshod A'Zam. "TOURISM POWER OF UZBEKISTAN." Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences 1.5 (2021): 215-222.
17. Ro'ziboyev, Dilshod. "QASHQADARYO VOHASIDA QORAKO 'LCHILIKKA BO 'LGAN E'TIBOR." TAMADDUN NURI JURNALI 9.60 (2024).
18. Ro'ziboyev, Dilshod A'Zam O. "QASHQADARYO VILOYATIDA CHORVACHILIKNING IQTISODIY HAYOTDAGI O 'RNI VA SOVET HOKIMIYATINING CHORVA OZUQASI SIYOSATI." Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences 2.11 (2022): 1008-1016.
19. Рўзібоев, Дилшод Аъзам Ўғли. "XX АСРНИНГ БИРИНЧИ ЯРМИГАЧА БЎЛГАН ДАВРДА ЎЗБЕКИСТОНДА ЧОРВАЧИЛИКНИНГ АҲВОЛИ." Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences 2.3 (2022): 943-952.
20. Ruziboev Dilshod A'Zam. "TOURISM POWER OF UZBEKISTAN." Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences 1.5 (2021): 215-222.
21. Niyazov Sobirjon. "EKOESTETIK TAFAKKURNING GNOSEOLOGIK JIHATI VA PRAKSIOLOGIK QIYMATI." SHOKH LIBRARY (2025).
22. Niyazov Sobirjon. "EKOESTETIK TAFAKKURNING NAZARIY JIHATLARI VA PRAKSIOLOGIK AHAMIYATI." TA'LIM, TARBIYA VA INNOVATSIYALAR JURNALI 1.5 (2025): 140-146.
23. Ниёзов, С. С. "Перспективы развития экотуризма в Узбекистане." Актуальные вопросы гуманитарных наук: теория, методика, практика. 2022.
24. Максадова, Мехринисо Сайхановна. "ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКАЯ АДАПТАЦИЯ МОЛОДОГО ПЕДАГОГА." Журнал научных публикаций аспирантов и докторантов 5 (2018): 43-44.
25. Sayxonovna, Maksadova Mekhriniso. "PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS OF MODERN PRIMARY SCHOOL TEACHER PROFESSIONAL TRAINING." ASIA PACIFIC JOURNAL OF MARKETING & MANAGEMENT REVIEW ISSN: 2319-2836 Impact Factor: 8.071 11.04 (2022): 15-20.
26. Sayxonovna, M. M. (2022). PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS OF MODERN PRIMARY SCHOOL TEACHER PROFESSIONAL TRAINING. ASIA PACIFIC JOURNAL OF MARKETING & MANAGEMENT REVIEW ISSN: 2319-2836 Impact Factor: 8.071, 11(04), 15-20.

27. Maksadova, Mehriniso. "INTEGRATION OF YOUNG TEACHERS INTO THE PROFESSIONAL ENVIRONMENT." *International Journal of Artificial Intelligence* 1.2 (2025): 1117-1121.

28. Максадова, Мехринисо Сайхановна. "ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ СОВРЕМЕННОГО УЧИТЕЛЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ." *Журнал научных публикаций аспирантов и докторантов* 3 (2015): 105-108.

29. O'G'LI, ABDULLAYEV XURSHID MUXTOR, and KENJAYEV ZARMAMAT. "AXBOROTNING JAMIYATDAGI O'RNI." *Ilm fan taraqqiyotida raqamli iqtisodiyot va zamonaviy ta'limning o'rni hamda rivojlanish omillari* 5.2 (2025): 32-34.

30. Kenjaev, Zarmamat. "POLITICAL CULTURE: THE BASIS OF STATE STABILITY AND WELL-BEING OF CITIZENS." *НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ: СОХРАНЯЯ ПРОШЛОЕ, СОЗДАЁМ БУДУЩЕЕ*. 2021.

31. Kenjaev, Zarmamat Tuymurodovich. "The issue of the formation the political culture of young people in the context of pluralism." *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal* 11.5 (2021): 822-825.

32. Kenjaev, Z. T. (2021). The issue of the formation the political culture of young people in the context of pluralism. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 11(5), 822-825.

33. Nurillayevich, Omonov Bahodir. "GLOBALLASHUV SHAROITIDA MA'NAVIY-MAFKURAVIY TAHDIDLARNING KUCHAYISHI VA UNGA QARSHI IMMUNITETNI SHAKLLANTIRISH ZARURIYATI." *Conferences*. Vol. 1. No. 3. 2025.

34. Nurillaevich, Omonov Bakhodir. "MANIFESTATIONS OF THE ANCIENT ECOLOGICAL WORLDVIEW." *CONFERENCE OF ADVANCE SCIENCE & EMERGING TECHNOLOGIES*. Vol. 1. No. 6. 2025.

35. Омонов, Баходир Нуриллаевич. "ФИЛОСОФСКИЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ ГОСУДАРСТВЕННОЙ СОЦИАЛЬНО-ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ ПОЛИТИКИ." *International Journal American Journal of Modern World Sciences* 2.11 (2025): 61-73.

36. OMONOV, Bahodir. "ETNIK NIZOLARNING MARKAZIY OSIYO DAVLATLARI GEOSIYOSIY MUNOSABATLARIGA TA'SIRI." *«ACTA NUUZ»* 1.1.1 (2025): 164-166.